

اعمال پایانی ماه شعبان

الف) از امام صادق(علیه السلام) نقل شده است که هر کس سه روز از آخر ماه شعبان را روزه بگیرد و به ماه مبارک رمضان متصل سازد، خداوند متعال ثواب روزه دو ماه متوالی را برای او بنویسد. (۱)

ب) اباصلت هروی می گوید: جمعه آخر ماه شعبان خدمت امام رضا(علیه السلام) رسیدم. حضرت فرمود: ای اباصلت! اکثر ماه شعبان رفت و امروز جمعه آخر ماه است، پس تقصیرها و کوتاهی های گذشته را در بقیه این ماه جبران کن، و به آنچه برای تو سودمند است روی آور؛ بسیار دعا کن و استغفار نما و قرآن را بسیار تلاوت کن و از گناهان خود توبه نما، تا وقتی که ماه رمضان داخل می شود، خود را برای خدا خالص ساخته باشی و هر دین و امانتی بر عهده داری، ادا کن و کینه هر کس که در دل داری بیرون نما و گناهانی را که انجام می دادی ترک کن و از خدا بترس و در امور پنهان و آشکار خود بر خدا توکل نما، که هر کس بر خدا توکل کند، خداوند امور او را کفایت می نماید، و در بقیه این ماه این دعا را بسیار بخوان:

اللَّهُمَّ إِن لَّمْ تَكُنْ غَفْرَتَنَا فِيمَا مَضَى مِنْ شَعْبَانَ، فَاعْفِرْ لَنَا فِيمَا بَقِيَ مِنْهُ.

خدایا اگر در آن قسمت از ماه شعبان که گذشته ما را نیامرزیده ای در آن قسمت که از این ماه مانده بیامرزمان امام(علیه السلام) در ادامه فرمود: خداوند به احترام و عظمت ماه مبارک رمضان، بنده های بسیاری را در ماه شعبان از آتش جهنم آزاد می گرداند. (۲)

ج) دعای شب آخر ماه شعبان و اول ماه رمضان

حارث بن مغیره نضری از امام صادق(علیه السلام) روایت کرده است که آن حضرت در شب آخر ماه شعبان و شب اول ماه رمضان این دعا را می خواند:

اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الشَّهْرَ الْمُبَارَكَ الَّذِي أَنْزَلَ فِيهِ الْقُرْآنَ، هُدًى لِلنَّاسِ

خدایا این ماه مبارکی که قرآن در آن نازل گشته آن قرآنی که راهنمای مردم گردیده

وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ قَدْ حَضَرَ، فَسَلِّمْنَا فِيهِ وَسَلِّمْنَا لَنَا، وَتَسَلِّمْنَا

و نشانه های روشنی از راهبری و جدا کردن میان حق و باطل است فرا رسیده پس ما را در این ماه سالم بدار
مِنَّا فِي يُسْرٍ مِنْكَ وَعَافِيَةٍ، يَا مَنْ أَخَذَ الْقَلِيلَ وَشَكَرَ الْكَثِيرَ، اِقْبَلْ مِنِّي

و آن را در حال آسانی و تندرستی از ما بگیر ای که بگیرد اندک راو بسیار قدردانی کند، این طاعت

الْيُسْرِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ اَنْ تَجْعَلَ لِيْ اِلَى كُلِّ خَيْرٍ سَبِيْلًا، وَمِنْ كُلِّ مَا

اندک را از من بپذیر خدایا از تو خواهم که برای من بسوی هر کار خیری راهی و از هر چه

لَا تُحِبُّ مَانِعًا، يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ، يَا مَنْ عَفَا عَنِّيْ وَعَمَّا خَلَوْتُ بِهِ مِنْ

دوست نداری سر را هم مانعی قرار دهی ای مهربانترین مهربانان ای که گذشتی از من و از آن

السَّيِّئَاتِ، يَا مَنْ لَمْ يُؤَاخِذْنِيْ بِاَرْتِكَابِ الْمَعَاصِي، عَفْوِكَ عَفْوِكَ عَفْوِكَ

کارهای زشتی که در پنهانی کردم ای که مرا به سبب دست زدن به گناهان نگیری گذشت، گذشت، گذشت تو را
خواهانم

يَا كَرِيْمُ، اِلٰهِيْ وَعَظْمَتِيْ فَلَمْ اَتَّعِظْ، وَزَجَرْتَنِيْ عَنْ مَحَارِمِكَ فَلَمْ اَنْزَجِرْ،

ای بزرگواری خدایا مرا پند دادی ولی من پند نگرفتم و از کارهای حرام خود بازماندنی ولی من باز نایستادم

فَمَا عُذْرِيْ فَاَعْفُ عَنِّيْ يَا كَرِيْمُ، عَفْوِكَ عَفْوِكَ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ الرَّاحَةَ

پس چه عذری به درگاهت دارم ای کریم از من گذشت کن که عفو و گذشتت را خواهانم خدایا از تو
درخواست دارم آسودگی

عِنْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسَابِ، عَظْمَ الذَّنْبِ مِنْ عَبْدِكَ، فَلْيَحْسُنْ

هنگام مرگ و گذشت در وقت حساب را بزرگ است گناه از بنده ات پس باید

التَّجَاوُزُ مِنْ عِنْدِكَ، يَا اَهْلَ التَّقْوَى، وَيَا اَهْلَ الْمَغْفِرَةِ، عَفْوِكَ عَفْوِكَ،

گذشت از جانب تو نیز نیکو باشد ای شایسته پرهیزگاری و ای شایسته آمرزش عفو و گذشتت را خواهانم

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ وَابْنُ اَمَّتِكَ، ضَعِيْفٌ فَقِيْرٌ اِلَى رَحْمَتِكَ،

خدایا من بنده و فرزند بنده و فرزند کنیز توأم ناتوان و نیازمند مهر تو هستم

وَأَنْتَ مُنْزِلُ الْغِنَى وَ الْبَرَكَاتِ عَلَى الْعِبَادِ، قَاهِرٌ مُّقْتَدِرٌ، أَحْصَيْتَ أَعْمَالَهُمْ،

و تویی که دارایی و برکت بر بندگانت فرو فرستی و تو چیره و توانایی کارهای بندگانت را شماره داری

وَقَسَمْتَ أَرْزَاقَهُمْ، وَجَعَلْتَهُمْ مُخْتَلِفَةً أَلْسِنَتُهُمْ وَالْوَأْنَهُمْ، خَلْقاً مِنْ

و روزیشان را قسمت کرده و زبانها و رنگه‌هاشان را متفاوت کردی آفرینشی پس از

بَعْدِ خَلْقِ، وَلَا يَعْلَمُ الْعِبَادُ عِلْمَكَ، وَلَا يَقْدِرُ الْعِبَادُ قَدْرَكَ، وَكُلُّنَا فَقِيرٌ

آفرینش دیگر و بندگانت دانش تو را ندارند و قدر تو را ندانند و همه ما نیازمند

إِلَى رَحْمَتِكَ، فَلَا تَصْرِفْ عَنِّي وَجْهَكَ، وَاجْعَلْنِي مِنْ صَالِحِي خَلْقِكَ

رحمت هستی پس ای خدا رو از من مگردان و مرا

فِي الْعَمَلِ وَالْأَمَلِ، وَالْقَضَاءِ وَالْقَدْرِ، اللَّهُمَّ ابْنِي خَيْرَ الْبَقَاءِ، وَأَفْنِي خَيْرَ

در کردار و آرزو و امور مربوط به قضا و قدر از شایستگان خلق خویش قرارم ده خدایا زنده ام بدار به بهترین

وضع زندگی و بمیرانم به بهترین

الْفَنَاءِ عَلَى مُوَالَاةِ أَوْلِيَائِكَ، وَ مُعَادَاةِ أَعْدَائِكَ، وَالرَّغْبَةِ إِلَيْكَ، وَالرَّهْبَةَ

مردن (یعنی) با دوستی دوستانت و دشمنی با دشمنانت و رغبت به درگاہت و ترس

مِنْكَ، وَالْخُشُوعَ وَالْوَفَاءَ وَالتَّسْلِيمَ لَكَ، وَالتَّصَدِيقَ بِكِتَابِكَ، وَاتِّبَاعَ

و خشوع از تو و وفاداری و تسلیم بودن در برابرت و تصدیق کردن کتاب تو (قرآن) و پیروی از

سُنَّةِ رَسُولِكَ، اللَّهُمَّ مَا كَانَ فِي قَلْبِي مِنْ شَكٍّ أَوْ رَيْبَةٍ، أَوْ جُحُودٍ أَوْ

روش پیغمبرت خدایا آنچه در دل دارم از شک و تردید یا انکار یا

قُنُوطٍ، أَوْ فَرَحٍ أَوْ بَدَخٍ أَوْ بَطْرِ، أَوْ خِيَلَاءٍ أَوْ رِيَاءٍ أَوْ سُمْعَةٍ، أَوْ شِقَاقٍ أَوْ

ناامیدی یا خوشی یا گردن فرازی یا اسراف در خوشگذرانی یا خودبینی یا خودنمایی یا شهرت جویی یا ایجاد

دو دستیگی یا

نِفَاقٍ، أَوْ كُفْرٍ أَوْ فُسُوقٍ، أَوْ عِصْيَانٍ أَوْ عِظْمَةٍ، أَوْ شَيْءٍ لَا تُحِبُّ، فَاسْأَلْكَ

دورویی یا کفر یا فسق یا گناه یا بزرگ طلبی یا چیزهای دیگری که تو دوست نداری پس ای پروردگارا از تو

خواهم

يَا رَبِّ أَنْ تُبَدِّلَنِي مَكَانَهُ إِيمَاناً بِوَعْدِكَ، وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ، وَرِضاً بِقَضَائِكَ،

که آن را تبدیل کنی به ایمان به وعده ات و وفاداری به پیمانت و خشنودی به قضا و قدرت

وَزُهْدًا فِي الدُّنْيَا، وَرَغْبَةً فِيمَا عِنْدَكَ، وَآثَرَ وَطْمَآنِينَةً وَتَوْبَةً

و پارسایی در دنیا و اشتیاق بدانچه نزد توست و فضیلتی و آرامشی و توبه

نُصُوحًا، أَسْأَلُكَ ذَلِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، إِلَهِي أَنْتَ مِنْ حِلْمِكَ تُعْصِي،

خالص، این را از تو خواهم ای پروردگار جهانیان خدایا تو را بخاطر بردباریت نافرمانی کنند

وَمِنْ كَرَمِكَ وَجُودِكَ تَطَاعُ، فَكَأَنَّكَ لَمْ تُعْصَ، وَأَنَا وَمَنْ لَمْ يَعْصِكَ سُكَّانُ

وبه طمع جود و کرمت اطاعت کنند پس گویا نافرمانیت نکرده اند و من با کسانی که نافرمانیت نکردند همه

ساکنان

أَرْضِكَ، فَكُنْ عَلَيْنَا بِالْفَضْلِ جَوَادًا، وَبِالْخَيْرِ عَوَادًا، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ،

زمین تویم تو بر ما به فضل خویش بخشنده باش و به نیکویی بازگردنده ای مهربانترین مهربانان

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَاةً دَائِمَةً لَا تُحْصَى وَلَا تُعَدُّ، وَلَا يَقْدِرُ

و درود خدا بر محمد و آل او درودی همیشگی که به شماره و عدد درنیاید و

قَدْرَهَا غَيْرُكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. (۳)

اندازه اش نتواند جز تو ای مهربانترین مهربانان.

۱. اقبال، صفحه ۷۲۳ (این روایت در زادالمعاد، صفحه ۸۱، از امام رضا(علیه السلام) نقل شده است).

۲. زاد المعاد، صفحه ۸۱ و ۸۲.

۳. مصباح المتهدج، صفحه ۸۵۰.